

Jezik SMS poruka - novi zajednički jezik

Maria Teresa Albano
Odsjek za Italijanski jezik i književnost
Filozofski Fakultet
Nikšić, Crna Gora
t_albano@hotmail.com

Abstract: SMS poruke su postale jedan od najdominantnijih sredstava komunikacije u čitavom svijetu. Za lingviste predstavljaju poseban jezički “varijetet“ sa specifičnim pravilnostima u različitim vidovima jezičke upotrebe. Kroz kratki istorijat o nastanku SMS poruka, u našem radu pokušaćemo da tumačimo specifičnost jezika SMS - tekstualnih poruka, analizirajući, prije svega, skraćenice koje se u italijanskom jeziku najčešće koriste prilikom njihovog pisanja, kao i uticaj koji SMS poruke imaju na sam jezik. SMS jezik nije novi jezik, ali je sigurno jezik s daleko više mogućnosti i promjena od onog kojeg učimo u školi i kao takav, razvijajući kreativnost, dozvoljava nam da se igramo jezikom i riječima, pa čak i izmišljamo nove riječi.

Ključne riječi: skraćenice, akronim, sms - poruke, emotikoni.

Uvod

U posljednjih nekoliko decenija svijet je prolazio kroz proces razvoja raznih tehnologija, koji je i dalje u toku i koji je izazvao i nastavlja da izaziva sve veće promjene na svim nivoima. Od radija, preko televizije i kompjutera, sve do Interneta, način na koji komuniciramo, i dakle na koji pričamo, uznemiren je mnogim novim sredstvima komunikacije koja su nam omogućila da se probiju mnoge barijere vezane za vrijeme i prostor. Mobilni telefon je, na primjer, izazvao prevrat u našem svakodnevnom životu prenosom velikog dijela ljudske interakcije u neki drugi prostor i omogućio da se komunicira u svako doba i na bilo kojem mjestu. SMS je sastavni dio nas i našeg svakodnevnog života i postao je “prirodni“ model razmjene podataka.

Skraćenicom SMS (Short Message Service) se definiše usluga koja omogućava da se pošalje kratka poruka sa jednog mobilnog telefona na mali ekran drugog.

SMS poruke prvi put su se pojavile početkom devedesetih, ali samo kod nekoliko operatora u svijetu. Prvi SMS poslat je 3. decembra 1992. godine, preko Vodafone mreže u Velikoj Britaniji i glasio je “Happy Christmas” (<http://nonciclopedia.wikia.com/wiki/SMS>, 13.04.2011. h. 19.24).

Dok je na početku to bila izrazito komplikovana usluga i većina ljudi ih uopšte nije koristila, zbog načina na koji su se razvijale, SMS poruke su postale pravi društveni fenomen koji je neizostavni dio moderne komunikacije, u skladu s unapređenjem tehnologije.

Upotreba SMS poruka je sada postavljena kao novi oblik komunikacije i, kao takva, podstiče razvoj specifičnih jezika i novih odnosa između ljudi i duboko utiče na tradicionalni jezik, obogaćujući ga novim izrazima.

U pitanju je ponovo izmišljen jezik, proizvod kreativnosti mladih ljudi koji komuniciraju putem telefona i čije porijeklo odražava dinamizam vremena u kojem živimo.

SMS predstavlja alternativni vid komunikacije a njegova glavna karakteristika je telegrafski stil koji upućuje na ograničeni i šifrovani kod koji, izgleda da svakodnevno nameće svoj identitet, posebno u svijetu mladih. Uostalom, same karakteristike telefona zahtijevaju od korisnika da promijeni jezik: sažetost i neposrednost, kao i potrebu da se brzo privuče pažnju sagovornika, čine nemogućim upotrebu jezika kakav smo učili u školi.

SMS poruke se prilično razlikuju u sadržaju, ali s obzirom na njihovu neformalnu upotrebu mogu izraziti zahtjeve, saopštenje kratkih ličnih vijesti koje sadrži najviše jednostavne informacije vezane za određeni kontekst, kao i ispoljavanje emocija i naravno odgovore na tuđe poruke.

Najvažnija karakteristika SMS-a je možda lakoća kojom se upotrebljava ova vrsta pisanja, bez ikakve pažnje na najosnovnija gramatička i sintaktička pravila, koristeći jezik na pola puta između govornog i pisanog. U pitanju je drugačiji i nezavisni oblik jezika, koji polako zauzima svoje konvencije razvijajući posebne karakteristike, različite od drugih i najobičnijih oblika komunikacije. Tom procesu stvaranja novog jezika, doprinose i druga digitalna sredstva kao što su e-mail poruke, social network, blogovi, video igre, itd. koje sve ujedinjuje vrlo jednostavan, koncizan i efikasan jezik.

Čuveni italijanski lingvista, profesor Valerio Giacalone, jezik SMS-a smatra “jezikom za mlade, koji pored toga što je gramatički pogrešan, ne predviđa druga pravila, osim brzine pisanja” (<http://www.zanichellibenvenuti.it>, 13.04.2011, h.18.05).

Glavni cilj ovog rada je da opišemo aspekte novog jezika kratkih tekstualnih poruka, čija je najvažnija karakteristika upotreba mješovitog komunikativnog koda, hibridnog stila između pisanog i govornog jezika. Konkretno,

analizirali smo jezičke komponente tekstualnih poruka u odnosu na savremeni prototip upotrijebljen kako u pismenoj tako i u usmenoj formi. Posebnu pažnju smo posvetili jezičkim promjenama koje sve više karakterišu italijanski jezik SMS-a. Osnovni uzorak za realizaciju ovog rada predstavlja korpus poruka prikupljenih u periodu od januara do juna 2010. godine, a korisnici su uglavnom prijatelji i poznanici različitog uzrasta.

Pošto je standardnim SMS porukama moguće poslati poruke ograničene dužine, ono što zapravo karakteriše SMS jezik je njegova sažetost. Novi jezik se ističe kratkoćom, kovanjem novih riječi, čestom upotrebom žargona i skraćenica, ponavljanjem istih glasova za isticanjem emocionalnih stanja, izostavljanjem interpunkcijskih znakova.

Ljudi razvijaju kreativnost prilikom pisanja, otkrivaju nove načine kako se izraziti i uspijevaju da sa što manje riječi kažu ono što je bitno.

Osnovna karakteristika jezika SMS-a jeste odstupanje od normi i modela pisanih tekstova pa i izmještanost segmenata tekstova u kojima vlada govorna jezička struktura a isto tako i pravila pisanog jezika.

Glavne karakteristike jezika SMS-a

Jezik koji se pojavljuje u SMS-porukama je rezultat ogromnog uticaja širenja i korišćenja novih tehnologija na italijanskom jeziku i predstavlja neke posebne osobine. Jezik SMS-a, u stvari, često koristi privremeni hibridni oblik koji je posebno sklon niskom nivou u izboru riječi, ponekad koristeći svakodnevne izraze čak i vulgarne koji svjedoče o velikom uticaju govora u pisanju. Iako je komunikacija putem SMS-poruka privremena, svakako ima svoja pravila, određeni kod i čak sopstveni riječnik i raspolaže određenim riječima ili znakovima koji će na efikasan i razumljiv način izraziti sadržaj same poruke. Jezik preslikava društveno ponašanje, riječi gube morfološku vrijednost i postaju niz slova koja formiraju novo značenje.

Jezik SMS-poruka je, dakle, novi vid komunikacije, sklon pojednostavljenju i simulaciji govora, kako u pogledu jezičke funkcije, tako i u pogledu komunikativne svrhe.

Razmjena SMS-poruka, koja podrazumjeva prije svega zanemarivanje pisanja, naročito pravopisa i interpunkcije, ponavlja brzi ritam dijaloga posebno među mladima. Jedna od karakterističnih odlika ovog jezika je neformalnost pa u velikoj mjeri koristi podkodove i markirane oblike u odnosu na standard; oblik je promjenljiv, ali je i dalje pod snažnim uticajem broja slova na raspolaganju za poruku.

U našoj analizi, utvrdili smo sljedeće karakteristike koje se mogu naći u italijanskom jeziku SMS-a:

1. Izbjegavanje znakova interpunkcije.

Osim tačke i tri tačke koje zadovoljavaju potrebu telegrafskog stila i reprodukuju duge pauze tipične u usmenom izražavanju, najčešći upotrebljeni znak interpunkcije je znak uzvika, ponekad u kombinaciji sa znakom pitanja da bi se naglasio vid dijaloške i emfatične razmjene.

Npr.: *Ciao come stai quando ci vediamo stasera!?*

2. Prisustvo ortografskih i gramatičkih grešaka odnosno ukidanje akcenta i apostrofa.

Npr.: *Sono u po stanca* > Sono un po' stanca.

Npr.: *Compri tu il pane? Lai gia comprato?* >Lo hai già comprato?

3. Ukidanje razmaka između riječi, odnosno stalno smjenjivanje velikih i malih slova.

Npr.: *CIAOcara!ANDIAMOaPRENDEREunGELATO!*

Npr.: *MiDispMaNnPssVenir* > Mi dispiace ma non posso venire;

4. Upotreba slovnih skraćenica, odnosno akronima.

Zbog ograničenog broja znakova i prostora, vrlo često, kako bi se u svega par slova izjavila jasna i tačno određena misao za koju bi inače trebalo znatno više pisanja, "sijeku" se riječi eliminacijom vokala ili konsonanata:

Npr.: *Sai k tvb?* > Sai che ti voglio bene

Npr.: *cmq* >comunque;

Npr.: *nn* > non;

Npr.: *Cvd* > come volevasi dimostrare

Npr.: *Tvtb* > ti voglio tanto bene

Npr.: *Tat* > ti amo tanto

Npr.: *Dmn ser ape?* > Domani sera, aperitivo?

Npr.: *Grz del msg cia* > Grazie del messaggio, ciao

Npr.: *Cm mai nn esci stas?* > Come mai non esci stasera?

Npr.: *Kmm xke h bsgn d drt l csa* > Chiamami perché ho bisogno di dirti una cosa

Ono što je zanimljivo je da osim upotrebe slova *k* i dvostruke upotrebe slova *n*, često se koristi slovo *x* koji ima dvostruku ulogu jer može da zamjenjuje kako predlog *per*, tako i duplo *s*:

Npr.: *Cmq. la prox sett sn tt x te* > Comunque la prossima settimana sono tutto per te

Npr.: *xche nn mi h tel?* > Perché non mi hai telefonato?

Npr.: *sxo* > spero

5. Uklanjanje člana i predloga ili upotreba samo početnih slova nekih riječi.

Npr.: *C.A* > Cara amica

Npr.: *T.M* > Tesoro mio

6. Upotreba glagola koji čine razgovor aktuelnim: često se koriste oblici glagola prezenta i gramatičke strukture "stare + gerund" ili "stare per + infinitiv".

Npr.: *Sto leggendo in biblio* > sto leggendo in biblioteca;

Npr.: *al 3 vado in fac* > alle tre vado in facoltà;

7. Upotreba brojeva i znakova koji zamjenjuju čitav skup slova.

Npr.: *Se c6 c ved il 6 7mbre* > Se ci sei ci vediamo il sei settembre

Npr.: *8bre* > Ottobre;

Npr.: *3NO* > treno

Npr.: *6 3menda* > sei tremenda

Npr.: *hai r8* > hai rotto

Npr.: *80 vgl d vdrt* > ho tanta voglia di vederti

Npr.: *st + o – bn* > sto più o meno bene

8. Upotreba skraćenica odnosno pozajmljenica iz nekih drugih jezika kao što su engleski, španski ili francuski ili mješavina italijanskog sa skraćenicama drugog jezika.

Npr.: *kiss, kiss* > baci

Npr.: *4u* > for you

Npr.: *4se* > forse

Npr.: *plz* > please

Npr.: *OMG*= Oh My God!

Npr.: *bjur* > buongiorno

Npr.: *hola*> salve

U posljednjem slučaju, pošto se slovo 'H' u španskom obično ne izgovara, SMS jezik ga izostavlja pa se vrlo često može naći riječ *Ola*.

9. Pribjegavanje skupu grafičkih obmana.

Za prenos u malom prostoru mnogih informacija kao i emocija, korisnik SMS poruka ima ograničeni izbor. Za izražavanje nijansi koje su u govornom jeziku povjerene prozodiji ili mimici SMS-poruke koriste grafičke mogućnosti da bi zamjenile i simulirale karakteristične osobine usmene komunikacije. U tom pogledu česta je upotreba velikog broja znakova, takozvanih "emotikona" (*emotion icon, emotivne ikone*), koji najčešće predstavljaju izraze lica, kao što je osmjeh :-), strah

: -0, itd.

Da smo postali zavisni o elektronskoj abecedi i simbolima pokazuje i korišćenje znaka „ludog a” odnosno @ koje ponekad zamjenjuje predlog *at* odnosno *a*, a ponekad označava popularan smiješak u tekstu.

Npr.: *Dmn sn @ RM* > Domani sono a Roma

Npr.: *nn sono @ casa* > Non sono a casa

Sve više se koristi i znak & umjesto slova *e*, koji se može "zakačiti" na prethodnu ili sljedeću riječ štedeći dva razmaka.

Npr.: *scrivi&riposati* > scrivi e riposati

10. Upotreba onomatopeja.

Najpopularnije onomatopeje u tekstovima SMS-poruka su izvučene sa jezika stripova pa nalazimo *sigh, gulp, sob, gasp, ah ah*, itd. u cilju imitacije neverbalnog govora.

Sintaksa

Sintaksički izbori jezika SMS-a u velikoj mjeri zavise od svrhe poruke: u takozvanim informativnim SMS-ovima preovladava sintetički stil, poput telegrama, sa kratkim rečenicama i ograničenom interpunkcijom, dok u sadržaju emocionalnih SMS - poruka preovlađuje ponavljanja i redundancija. U skladu sa karakteristikama savremenog govora, radije, umjesto hipotakse, odnosno upotrebe podređene rečenice, SMS-poruke upotrijebljavaju parataksu, odnosno naporedne rečenice. Kao što smo već rekli, jezik SMS-a preferira upotrebu indikativa prezenta na uštrb konjunktiva i kondicionala odnosno potencijala. Sve češći su i pragmatični veznici ili tekstualni elementi koji ukazuju na odnos između dijelova teksta, sličnih veznicima upotrijebljenim u pisanoj formi (*allora, dunque, comunque, quindi*).

U tekstovima SMS- poruka rijetko postoji objašnjenje prostornog konteksta iz kojeg se odvija komunikacija. Ali, uprkos tome, često se pojavljuju implicitni odnosno deiktički izrazi koji se odnose na određeni prostorni kontekst (*qui, là*).

Isto se može reći i za pokazatelje vremena koji se pojavljuju u porukama (*oggi, domani, stasera, adesso* i slično). Sve to je definitivno povezano sa činjenicom da oni koji razmjenuju SMS-ove posjeduju zajedničke informacije u odnosu na kontekst

Npr.: *ke tempo fa lassù? Qua ieri sole.*

Leksika

Sa leksičke strane riječnik je jako ograničen. Upotreba nekoliko stereotipnih oblika i prekomjerno prihvatanje anglo – američkih riječi zajedno sa italijanskim proizvode često bizarne hibride.

Npr.: *LUV U* > Love you

U SMS porukama mogu se naći takođe žargonski termini

Npr.: Raga, ci vdm Lune>, Ragazzi, ci vediamo lunedì

i hiperbolični izrazi tipični za leksiku mladih, kao što je *mitico* (tipičan izraz crtanog filma Simpson), *grande* ili sveprisutni glagol *beccarsi*, odnosno „incontrarsi/vedersi“.

Npr.: *Ci becchiamo stasera* > *Ci incontriamo stasera*.

Svaka SMS-poruka poštuje neku određenu šemu tako da obično počinje sa određenom formulom koja je, s obzirom na neformalnosti komunikacije, uglavnom pozdrav *Ciao* ili riječi ekvivalentne vrijednosti, kao *ehilà, ehi* koja će privući pažnju primaoca. Rijetko se spominje ime primaoca nakon pozdrava već se često zamjenjuje nadimcima ili hipokoristicima, (*caro, bello, piccola*). Kao zaključak se rijetko koristi potpis, odnosno ime pošiljaoca, već opet pozdravne formule kao *ci sentiamo, ci vediamo, a dopo, a domani* ili najčešće *kiss, smack, baci*, itd.

Zaključak

Fenomen širenja globalne komunikacije koja „putuje“ preko kompjutera i mobilnih telefona sa svim sofisticiranim tehnikama, zahtjeva pažljivo praćenje uticaja koji može da ima na naš pisani i govorni jezik a i na komunikaciju u širem smislu.

Rad je imao namjeru da istakne da li se i u kojoj mjeri u jeziku SMS-a koji spada u domen pisanog jezika javljaju elementi karakteristični za govorni jezik. Veći dio ovog rada je posvećen gramatičkim, morfo-sintaksičkim i semantičkim karakteristikama jezika SMS-a, imajući u vidu činjenicu da je SMS danas praktični način komunikacije jer imamo sve manje vremena, pa težimo k tome da komunikacija bude brža. SMS-poruke nisu više privilegija mlađe generacije koja je u početku bila gotovo njihov isključivi korisnik, već je to zaista univerzalni jezik koji ne poznaje geografske granice ni jezičke barijere i zapravo postaje najbolji pokazatelj mahovitosti vremena u kojem živimo. Efikasnost na uštrb formalnosti - pravilo je moderne komunikacije koje većini ljudi odgovara. Razumijevanje mobilnog rječnika danas je gotovo nužna potreba, jer osim što nam štedi vrijeme, nekako je opšteprihvaćeno da jezik SMS-a svi razumiju.

Novi jezik telefona karakteriše ukidanje interpunkcije, predloga, riječi kao i prisustvo skraćenica i znakova. U stvari je, sintetički karakter i telegrafski jezik SMS-a na neki način samo površinski efekat, jer rijetko se eliminišu ključne riječi ili sama struktura informacije, već samo posljednja slova (*ch > k, non > nn, comunque > cmq, qualcuno > qno*). Bez obzira na ponavljanje određenih elemenata koji su ušli u opštu upotrebu (*x, ke, ki ...* itd.), taj poseban jezik je u stalnom razvoju s originalnim primjerima kao što su jednostavne skraćenice (*cmq, lune, lez, h, fig*) ili riječi vezane za „fonetsku“ transkripciju (*orekkie, KE, KI, Kase*, koja se odnosi i na dijalekat, vekio,) kao i simboli (*x, c, c6, &, h*), kombinacija simbola (*xke k*) ili hibridne forme (*3no, recurare*). Zanimljivo je primijetiti takođe jaku tendenciju kontaminacije koja se ogleda u upotrebi oblika standardnog jezika sa dijalekatskim oblicima, skraćenicama, žargonom, riječima stranog porijekla.

References

- Bazzanella C. (a cura di), *Sul dialogo. Contesti e forme di interazione verbale*, Milano, Guerini Studio, 2002, pp. 9-34.
- Bazzanella C., *I segnali discorsivi*, in Renzi – Salvi – Cardinaletti (a cura di), *Tipi di frase, deissi, formazione delle parole*, Bologna, il Mulino, 2001, vol. III, pp. 225-257.
- Berruto G., *Le varietà del repertorio*, in A.A.Sobrero (ed.), *Introduzione all'Italiano contemporaneo. La variazione e gli usi*, Bari, Laterza, 1993, pg.12.
- Berretta M., *Il parlato italiano contemporaneo*, in L. Serianni/P.Trifone (edd.), *Storia della lingua italiana*, vol.2:Scritto e parlato, Torino, Einaudi, 1994.
- Bocci V., *Ragazzi nella rete: chi sono, e come comunicano: tutti alle prese con tv, videogiochi, internet, e-mail, telefonini, chat, sms e mms*, Leumann (TO), Elledici, 2007, pp. 3-26.
- Canobbio S., *Dalla “lingua dei giovani” alla “comunicazione giovanile”: appunti per un aggiornamento*, in F. Fusco – C. Marcato, *Forme della comunicazione giovanile*, Roma, “il Calamo”, 2005, pp. 33-50.
- Cortellazzo M. A., «6 proprio 3mendo»: dalla lettera ai messaggini in codice. Oralità, concisione, assenza di sintassi: Le caratteristiche di una scrittura «allegra», in «Il Corriere della Sera», Milano, 19/08/2000, p. 29.

*1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics
May 5-7 2011 Sarajevo*

Cosenza G., I messaggi SMS, in C. Bazzanella (a cura di), Sul dialogo. Contesti e forme di interazione verbale, Milano, 2002, pp. 193-207.

De Mauto T., Gli sms hanno cambiato il nostro modo di comunicare?, in M. Costanzo (a cura di), Scrivimi subito: per dire tutto, dirlo bene e dirlo subito, Milano, Mondadori, 2004, pp. 15-21.

M.A.K. Halliday, Lingua parlata e lingua scritta, Firenze, La Nuova Italia, 1992, pg.166- 167.

Pistolesi E., Il parlato spedito. L'italiano di chat, e-mail e SMS, Padova, Esedra, 2004, pp. 187-245.

Radtke E., Varietà giovanili, in A.A.Sobrero (ed.), Introduzione all'Italiano contemporaneo. La variazione e gli usi, Bari, Laterza, 1993
TAVANI L. - SALA S. (a cura di), Un progetto @gile: ascoltare i giovani via sms, Roma, Aracne, 2005, pp. 199-205.

Sitografija

<http://www.gianluigizarantonello.it>

<http://www.openstarts.units.it>

<http://nonciclopedia.wikia.com/wiki/SMS>

<http://www.zanichellibenvenuti.it>